

Vademecum vrijwilligerswerk

ConTempo

Hilde Dewitte
Laatst bijgewerkt: 30 augustus 2023

Inhoud

1. Missie van de vereniging	3
2. Historiek van de vereniging	5
3. Wat is vrijwilligerswerk binnen ConTempo?.....	6
3.1. Waarom werken we met vrijwilligers?	7
3.2. Positie beroepskrachten	7
4. Taken en taakafbakening vrijwilligers	8
5. Werving van vrijwilligers	9
6. Informeren, begeleiden en opleiden van vrijwilligers.....	12
7. Waardering van vrijwilligers	13
8. Afspraken.....	14
9. Rol en functie van de beroepskrachten	16

1. Missie van de vereniging

ConTempo biedt de rouwende een veilige haven:

Een aanmeerplaats. Als rouwende voelt men zich vaak geïsoleerd, onbegrepen en buitengesloten. ConTempo biedt de rouwende een plek waar men welkom is en contact kan leggen met andere rouwenden. Vanuit de verbinding met lotgenoten ontstaan herkenning en erkenning. Lotgenoten kunnen blijvend terecht bij ConTempo. Zelfs wanneer hun levenssituatie verandert en ze bijvoorbeeld in een nieuwe relatie stappen. Ook wanneer ze, soms na jaren, opnieuw nood hebben aan meer contact met lotgenoten.

Een leerplaats. ConTempo hanteert verschillende methodieken om de rouwende te leren omgaan met zijn nieuwe levenssituatie en inzicht te krijgen in het proces dat hij moet doormaken. Door het organiseren van rouwzorggroepen, gespreksgroepen, vormingsmomenten, verwelkomdagen, ontmoetingsdagen, culturele activiteiten, wandelingen, etc. biedt ConTempo de rouwende een brede waaier van mogelijkheden om te leren.

Een vertrekplaats. ConTempo stimuleert de rouwende om opnieuw zijn rol op te nemen in de samenleving. ConTempo nodigt de rouwende uit om deel te nemen aan sociale en culturele activiteiten, samen met lotgenoten of met anderen. Ze stimuleert het eigen initiatief en motiveert de rouwende om weer een actieve rol te vervullen en zich sociaal te engageren. ConTempo wil er enerzijds altijd zijn voor de rouwende, maar wil zichzelf eigenlijk ook overbodig maken.

Een vuurtoren. ConTempo wil rouw en alle implicaties ervan, maatschappelijk bespreekbaar maken. Er heerst nog steeds een groot taboe op rouw. Daardoor worden rouwenden nog veel te vaak geconfronteerd met onbegrip en krijgen ze te weinig erkenning. Dit zowel op sociaal, professioneel als praktisch/financieel vlak.

ConTempo is een veilige haven voor mensen in rouw na het overlijden van hun partner. Het is een plek waar men – zo lang als nodig – terecht kan met pijn en verdriet, met elke vraag, elke zorg, elke verzuchting waar men als rouwende mee wordt geconfronteerd.

De stimulerende kracht van contacten tussen lotgenoten en professionele begeleiders en een breed aanbod aan vormende, culturele en ontspannende activiteiten vormen de ruggengraat van de vereniging. Daardoor bieden we mensen de kans om opnieuw zelfvertrouwen op te bouwen, de richting van hun leven te bepalen en weer een positieve en actieve rol te spelen in de samenleving.

2. Historiek van de vereniging

De eerste weduwenkringen in België zijn opgericht naar model van de reeds bestaande weduwenkringen in Frankrijk. Daar vonden zij hun oorsprong vlak na WO II, vanuit een bekommernis om de ontelbare jonge oorlogsweduwen te ondersteunen. Ook in België ontstonden sinds 1955 heel wat werkingen voor de opvang van weduwen.

Toen in 1968 een dynamische interdiocesaan verantwoordelijke priester in de gezinspastoraal dieper ging nadenken over de levensproblematiek van de weduwen, groeide de idee voor één geheel van groepen en kringen. Bestaande plaatselijke werkingen werden gecoördineerd tot één vereniging. Vanuit dit geheel werden nieuwe projecten gesteund en kon men bestaande groepen en kringen verder uitbouwen. In 1971 resulteerde dit in een eerste nationaal contact en op 9 maart 1974 werd vzw Vereniging voor Vormingswerk voor Weduwen opgericht.

Tien jaar later, eind 1984 werd een BTK-project tot studie van de uitbouw van de vereniging aangevraagd en goedgekeurd. In 1986 werd de vereniging erkend als “organisatie voor ontwikkelingswerk voor volwassenen”, een heel belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van de vereniging én een accentverschuiving: vorming wordt centraal gesteld. Op 11 oktober 1988 werd de benaming dan ook aangepast naar ‘Vormingswerk voor Weduwen’.

In 2000 kreeg VVW de definitieve erkenning als vereniging voor volksontwikkelingswerk op basis van het decreet verenigingen van 19 april 1995 (Vlaamse Gemeenschap – ministerie Cultuur).

Een vereniging is een levend en bewegend organisme dat de vinger aan de pols van maatschappelijke veranderingen dient te houden. Dit is niet anders voor het Vormingswerk voor Weduwen. Maatschappelijke veranderingen noopten ons ertoe onze missie en oorspronkelijke opdracht in vraag te stellen en bij te sturen.

Doorheen onze geschiedenis bleken ook mannen meer nood te hebben aan een groep waarin ze terechtkunnen met hun vragen en zorgen naar aanleiding van het overlijden van hun partner. Daarnaast is het natuurlijk zo dat een partnerrelatie niet meer per definitie een huwelijksrelatie is. Onze vereniging wil dan ook toegankelijk zijn voor iedereen die zijn partner verliest door overlijden, binnen welke vaste relatie ook, vanuit welke seksuele geaardheid dan ook.

Tenslotte treft de dood van een geliefd iemand niet alleen de partner, maar ook kinderen, kleinkinderen, familie, werksituatie, school... diverse partijen zijn betrokken bij een dergelijke

verliessituatie. Als vereniging willen wij ook daar aandacht voor hebben en willen we het volledige netwerk waarin rouwenden verweven zijn, steunen en sterken.

Dit resulteerde in 2005 in een statutenwijziging en naamsverandering. De nieuwe benaming van de vereniging werd: 'ConTempo - Netwerk voor wie z'n partner verloor door overlijden'.

De voorbije 15 jaar evolueerde ConTempo tot een dynamische vereniging met actieve en gemotiveerde vrijwilligers die er, jaar in jaar uit, alles aan doen om hun leden/lotgenoten te ondersteunen in hun rouw en terug op weg te helpen en te stimuleren tot volwaardige deelname aan de samenleving.

ConTempo bereikt intussen een grote diversiteit aan mensen. Het jongste lid is 29 jaar oud, het oudste 93 en steeds meer mannen vinden de weg naar onze vereniging. Stilaan wordt ConTempo een begrip in de wereld van rouwenden en bij mensen die te maken krijgen met rouwenden.

3. Wat is vrijwilligerswerk binnen ConTempo?

Vrijwilligerswerk binnen ConTempo is werk dat onverplicht, (in principe) onbetaald en met zekere regelmaat verricht wordt binnen het kader van de vereniging in haar totaliteit.

Binnen onze vereniging worden verschillende benamingen gebruikt voor actieve leden. Om verwarring te voorkomen, noemen we in deze nota alle mensen die op vrijwillige basis actief zijn binnen de organisatie 'vrijwilliger'. Bestuursleden, redactieleden, kernleden, koffiedames, begeleiders.... Ze zijn allemaal vrijwilliger en behoren dus tot dit kader.

3.1. Waarom werken we met vrijwilligers?

De vereniging in haar huidige vorm is ooit begonnen als vrijwilligersorganisatie. Pas in de loop der jaren heeft professionalisering haar intrede gedaan, maar het accent en de brede basis van de vereniging ligt nog steeds bij de vrijwilligers. De personeelsleden van vzw ConTempo hebben een ondersteunende en begeleidende functie t.a.v. de vrijwilligers.

Binnen de werking van de plaatselijke groepen, is het duidelijk dat iedereen een actieve bijdrage kan leveren aan het uitbouwen van de werking. Van de plaatselijke voorzitter tot de dame of heer die de zaal klaarzet, alleen vormen ze een onmisbare schakel in de complete werking. Iedere vrijwilliger neemt bagage mee, hij/zij geeft tijd, gebruikt zijn/haar persoonlijke vaardigheden, zet zijn/haar kwaliteiten in en iedereen doet dit vanuit zijn persoonlijke achtergrond.

Er is een afbakening tussen het werk van de educatieve medewerkers en dat van de vrijwilligers, en toch is er geen werkgever-werknemer-relatie. De vrijwilligers krijgen de mogelijkheid om in hun plaatselijke werking heel autonoom tewerk te gaan, zolang het past binnen het brede kader van de vereniging.

Omdat de werking van vzw ConTempo onder meer gebaseerd is op de kracht van lotgenotencontact, zijn de meeste vrijwilligers binnen de plaatselijke afdelingen ervaringsdeskundigen. Echter, in de bestuursorganen of in de werkgroepen kunnen mensen betrokken zonder dat ze daarom deel moeten uitmaken van de doelgroep van de vereniging. Zij zetten dan hun knowhow en expertise in om de organisatie te ondersteunen.

3.2. Positie beroepskrachten

De beroepskrachten van vzw ConTempo hebben regelmatig contact met de vrijwilligers. De organisatie hecht veel belang aan haar vrijwilligers en wil die waardering ook duidelijk maken. Dit doen we door de persoonlijke contacten te onderhouden, door de vrijwilligers te ondersteunen waar nodig en mogelijk een luisterend oor te bieden. Maar ook door vormingen aan te bieden of te intermedieëren als er zich spanningen of problemen voordoen in de plaatselijke werkingen. Kortom: onze beroepskrachten werken in functie van de vrijwilligers.

4. Taken en taakafbakening vrijwilligers

Welke taken door de vrijwilligers ingevuld worden, is afhankelijk van de werking van de plaatselijke kern waarin de vrijwilliger actief is. Het is goed dat deze taakafbakening duidelijk is, het is evenwel niet noodzakelijk dat dit geformaliseerd is. Eén van de grote krachten van de plaatselijke werkingen is immers het informele engagement.

Voorbeeld van taakafbakening:

Kern A heeft een bestuur waarin verschillende taken verdeeld zijn:

- Samenstellen jaarprogramma: voltallige bestuur
- Opmaken en versturen uitnodigingen – bijhouden adressenlijst – registratie: secretaris
- Bijhouden en opvolgen financiële (betalen zaal, lidgelden verzamelen, inschrijvingen voor betaalde activiteiten opvolgen, kassa en kasboek bijhouden,...): penningmeester
- Begeleiden activiteiten: iedereen, samen of afzonderlijk, volgens afspraak
- Klaarzetten zaal + zorgen voor catering: 1 verantwoordelijke, ondersteund door anderen, volgens afspraak
- Opvang nieuwe leden
-

De redactievergadering bestaat uit vrijwilligers, ondersteund door de beroepskrachten:

- Schrijven van teksten, samenstelling tijdschrift: iedereen
- Kaft: beroepskracht
- Lay-out: twee vrijwilligers
- Verslagen vergadering: 1 vrijwilliger
- Verzending: beroepskracht
- ...

5. Werving van vrijwilligers

Het is niet altijd vanzelfsprekend om nieuwe vrijwilligers aan te werven. Spontaan aanbod van vrijwilligers komt steeds minder voor. Binnen de werking van vzw ConTempo blijkt het 'fuiksysteem' nog steeds de meeste vruchten af te werpen: mensen worden lid van de vereniging, nemen deel aan activiteiten van een bepaalde kern, voelen zich goed, nemen soms spontaan al een taak op zich of vragen expliciet of ze 'iets kunnen doen' en sluizen stilaan door tot het bestuur.

Vanuit de bestaande kern blijft het evenwel noodzakelijk om alert te zijn: een plaatselijke afdeling mag niet verstenen, moet blijven verjongen en investeren in een toekomstige werking. Daarom is het soms nodig om expliciet mensen aan te spreken.

Het is onmogelijk om een algemeen beeld te schetsen van dé vrijwilliger binnen ConTempo. Wat in eerste instantie verwacht wordt is dat de vrijwilligers binnen onze vereniging een open houding hebben, betrokkenheid tonen en tot de doelgroep behoren of affiniteit hebben met de doelgroep. Vanuit ervaring kunnen we stellen dat vrijwilligers die deel uitmaken van de doelgroep, het beste functioneren.

Werken als vrijwilliger doet men vanuit engagement, men wil er niet direct iets tastbaars voor terug. Maar vrijwilligerswerk mag niet te veel kosten én men verwacht een 'dank u'. Die 'dank u' kan verschillende vormen aannemen. Dit kan gaan van een bloemetje tot een etentje of een uitgebreid dankwoord op het einde van het werkjaar. Gezellige en constructieve bestuursvergaderingen zijn ook een extra troef. Het is belangrijk dat je als kern eens afvraagt wat je je vrijwilligers te bieden hebt en dat je dit ook meedeelt op het moment dat je potentiële vrijwilligers aanspreekt.

Vanuit ConTempo is er een verzekering voor de vrijwilligers en worden er regelmatig vormingen georganiseerd. Daarnaast is er de nieuwsbrief 'Stapsgewijs' als ondersteuning. Vzw ConTempo stelt een organisatienota ter beschikking waarin het wederzijdse engagement geformaliseerd wordt.

Werven van nieuwe vrijwilligers begint bij het soigneren van de huidige vrijwilligers. Onderzoek toont aan dat iemand die een positieve ervaring heeft opgedaan, hierover 7 keer communiceert aan de eigen omgeving. Dit is mond-tot-mondreclame. Tevreden vrijwilligers zijn een goed uithangbord voor je organisatie.

Wanneer je als kern of bestuur graag een aantal nieuwe vrijwilligers zou 'inlijven', is het goed om je een aantal vragen te stellen. Hieronder vind je een paar situatieschetsen, maar ook een paar richtingsaanwijzers bij het werven van vrijwilligers.

Situatieschetsen:

- Kern A heeft een goed werkend bestuur, maar het zou handig zijn om er iemand bij te hebben die goed overweg kan met de PC om het administratieve luik op zich te nemen. Maar ook persoon x, die nu verantwoordelijk is voor de koffie, wordt wat ouder en kan misschien wat hulp gebruiken.... Persoon y, verantwoordelijke van de groep heeft wel zicht op iemand die bij x kan helpen, maar vraagt zich af of x het wel op prijs zal stellen dat er hulp komt...Wat kan de verantwoordelijke bieden aan x en y opdat het voor beide partijen een aantrekkelijk aanbod zou worden?
- Kern B slaagt er in om jaarlijks een mooi en gevarieerd programma samen te stellen en ontvangt maandelijks een mooie aantal deelnemers. De kern draait goed maar is aan verjonging toe. Alleen zijn de leden ook niet meer van de jongste en diegenen die nog fit en actief zijn, engageerden zich al bij andere verenigingen. Hoe kan je dan nog zorgen dat het bestuur verjongt?

Richtingsaanwijzers:

- Zijn er mensen onder onze leden die wij als kern wel zien zitten?
- Zijn er mensen onder onze leden die spontaan al eens inspringen of hulp aanbieden? Zouden we deze mensen op meer systematische wijze kunnen inschakelen?
- Welke taken zouden kunnen verdeeld worden? Vb. Wie van de vrijwilligers dreigt overbelast te geraken en zou wat ondersteuning kunnen gebruiken? Je kan dan mensen inschakelen zonder dat ze zich ten volle moeten engageren.
- Wie moet de vrijwilligers aanspreken?
- Wat bieden wij?

5 gulden regels bij werving van vrijwilligers:

- Benader de mensen positief
- Spreek de mensen aan op wat ze graag doen, kunnen of wat ze reeds aantonden
- Mensen hebben bedenktijd nodig, maar zien ook graag concreet resultaat
- Mensen hebben ondersteuning en bevestiging nodig

6. Informeren, begeleiden en opleiden van vrijwilligers

Wanneer de vrijwilliger van start gaat, moet hij/zij geïnformeerd worden over de rechten en de plichten van de vrijwilliger. Daartoe is het belangrijk om met hem/haar een afsprakennota te overlopen.

Goede begeleiding van vrijwilligers is nodig om hen te stimuleren, te ondersteunen en om ze aan te spreken op taken die moeten gebeuren. Je mag niet verwachten dat vrijwilligers zomaar weten wat kan/moet/mag gebeuren. Daarom kan het goed zijn om de nieuwe vrijwilliger een paar maanden extra te ondersteunen. Dat kan zijn door een soort duobaan uit te werken, maar het kan ook door hem/haar gewoon wat extra in het oog te houden en regelmatig eens te vragen of alles lukt.

Goede begeleiding zal dus verschillen per vrijwilliger en zal afhankelijk zijn van verschillende factoren: wat kan de vrijwilliger, wat wil de vrijwilliger, wat heeft hij/zij nodig? Het kan goed zijn om af te spreken wie de nieuwe vrijwilliger onder zijn/haar vleugels neemt. Dat wordt best duidelijk geformuleerd naar de vrijwilliger toe, zodat hij/zij ook weet bij wie hij/zij terecht kan met vragen, twijfels, opmerkingen.

Vanuit vzw ConTempo worden geregeld vormingen voorzien voor de vrijwilligers. Om de twee jaar wordt er een provinciale kaderdag georganiseerd en daarnaast zijn er losstaande vormingsmodules. Deze vormingen zijn niet alleen inhoudelijk belangrijk, het zijn uitgelezen momenten om vrijwilligers uit andere afdelingen en werkvormen te leren kennen.

Naast deze vorming ontvangen de vrijwilligers binnen ConTempo ook 4x per jaar 'Stapsgewijs', een nieuwsbrief die focust op het vrijwilligerswerk en de plaatselijke werkingen wil ondersteunen met allerlei info.

Functioneringsgesprekken en het begeleiden van kernvergaderingen maken een heel belangrijk deel uit van het vrijwilligersbeleid. Daarin nemen, indien nodig en gevraagd, de educatieve stafmedewerkers van vzw ConTempo persoonsgerichte ondersteuning (coaching) op zich. Ze focussen zich op het begeleiden van groepsprocessen binnen de plaatselijke kernen. Er wordt aandacht besteed aan vergadertechnieken en het accent ligt op taakgerichte begeleiding wat praktische aspecten betreft. In sommige groepen is de begeleiding tot een minimum beperkt, anderen hebben nood aan een meer uitgebouwde begeleiding.

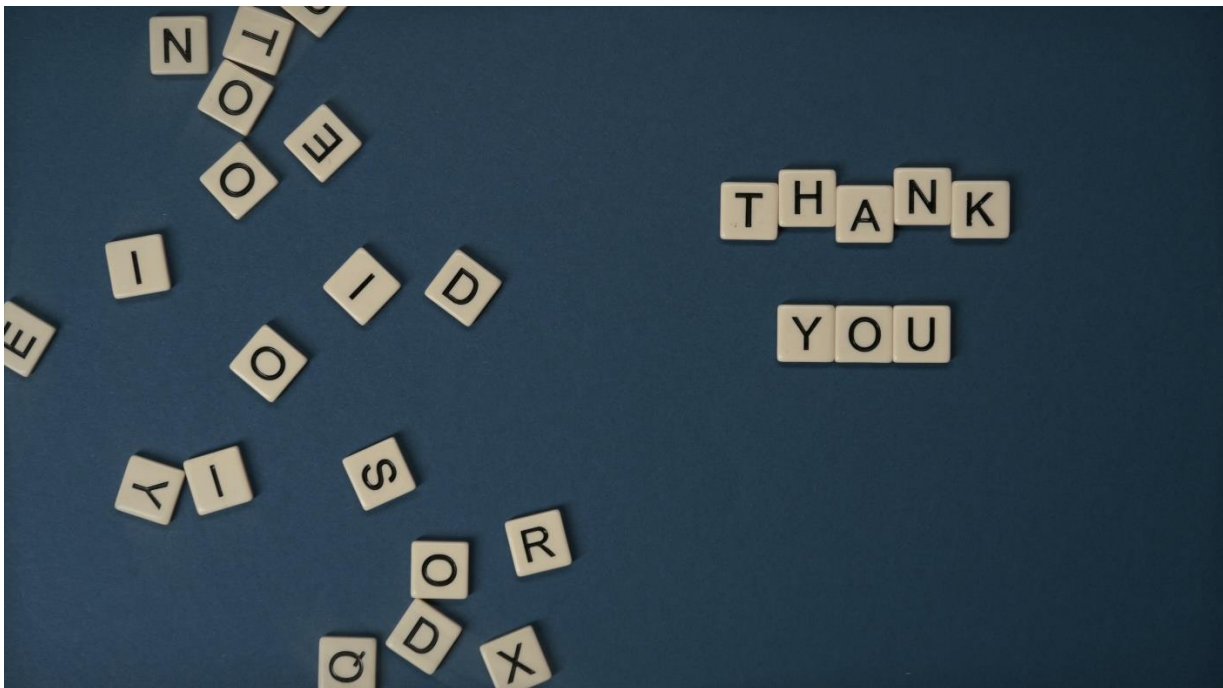
Heel vaak stappen de educatieve stafmedewerkers zover mee tot de groep stilaan de deskundigheid gevonden heeft om eigen koers te varen.

7. Waardering van vrijwilligers

Elementen als aandacht, feedback, waardering, etc.... kunnen niet geformaliseerd worden. Daarom zijn ze niet minder belangrijk. Vrijwilligerswerk is onbetaald, maar ook onbetaalbaar. Vrijwilligers moeten het daarom hebben van leuk werk, prettige werkomstandigheden, een goede sfeer en waardering voor hun inzet. Vaak gaat het hierbij om kleine dingen, zoals bijvoorbeeld aandacht voor wat in het leven van de vrijwilliger gebeurt, een goede babbel, een wandeling samen....

Hieronder vind je een aantal mogelijkheden om de waardering voor je vrijwilligers te uiten:

- een etentje voor de vrijwilligers
- een attentie met de feestdagen
- aandacht voor verjaardag, sterfdatum partner, ziekte en andere persoonlijke gebeurtenissen
- een goed onthaal (gratis koffie, thee, koekje)
- een activiteit met de kern tijdens de zomerperiode
- een extraatje tijdens de week van de vrijwilliger
-

8. Afspraken

Een ketting is zo sterk als z'n zwakste schakel. Het spreekt vanzelf dat een kern of een bestuur pas goed kan werken wanneer er duidelijke afspraken zijn. Ook hier weer is het moeilijk om algemene afspraken te poneren en is dit iets wat best kern per kern wordt bepaald.

Een aantal aandachtspunten hierbij kunnen zijn:

- Wat wanneer een afspraak niet kan nageleefd worden?
- Wie heeft de eindverantwoordelijkheid?
- Afspraken rond stiptheid
- Afspraken rond persoonsgegevens van de vrijwilligers (adressen/telefoonnummers doorgeven aan leden?)
- ...

Vanuit de werking van ConTempo willen we wel het aspect vertrouwelijkheid of geheimhoudingsplicht benadrukken. De geheimhoudingsplicht wordt letterlijk overgenomen uit artikel 458 van het Belgisch Strafwetboek.

“Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank (art. 458 S.W.)”

Voorzieningen en vergoedingen

- Vanaf 1 januari 2007 zijn organisaties die met vrijwilligers werken aansprakelijk voor schade die door deze vrijwilligers wordt aangericht bij derden. Dit gaat over burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Hiervoor moet de organisatie, de vereniging zich verzekeren. Vzw ConTempo voorziet in een dergelijke verzekering.

- Wat betreft onkostenvergoeding moeten kern per kern afspraken gemaakt worden. Vanuit vzw ConTempo zijn er duidelijke afspraken met de vrijwilligers die actief zijn in werkgroepen, redactievergadering en bestuursorganen. Voor andere vrijwilligers is dit afhankelijk van de mogelijkheden van de plaatselijke kern. Een aantal zaken die kunnen besproken worden:
 - Effectief gemaakte én bewijsbare kosten in functie van de werking van de plaatselijke afdeling
 - Telefoonkosten
 - Verplaatsingskosten
 - Vrijwilligersvergoeding voor vrijwillige **vormingsmedewerkers**

- In de praktijk blijkt het moeilijk om dit te formaliseren, meestal beperkt men zich tot een vergoeding van de effectief gemaakte en bewijsbare kosten in functie van de werking van de plaatselijke afdeling (vb. postzegels, koekjes, koffie, kopies,.....). De echte vergoeding krijgen de vrijwilligers in de vorm van een vriendengroep, gezelligheid en het besef iets te kunnen betekenen voor lotgenoten.

9. Rol en functie van de beroepskrachten

Zoals reeds gesteld werken de beroepskrachten van vzw ConTempo in functie van de vrijwilligers. Dat betekent dat de vrijwilligers ten allen tijde en met gelijk welke vraag terecht kunnen op het landelijk secretariaat en dat de beroepskrachten al het mogelijke zullen doen om aan die vragen tegemoet te komen.

Het zijn ook de beroepskrachten die verantwoordelijk zijn voor het organiseren en invullen van de vormingsmomenten, het coachen en begeleiden van de vrijwilligers waar nodig. Zij bieden de noodzakelijke ondersteuning en hopen zo bij te dragen tot een vlotte werking van de plaatselijke afdelingen.

Landelijk secretariaat
Potterierei 72,
8000 Brugge
tel. 050 44 49 57
e-mail info@vzwcontempo.be
website www.vzwcontempo.be

Beroepskrachten: Hilde Dewitte, Ann Joosten & Martine De Jonckheere